

КРИМСЬКА СВІДЧІВКА

ДЕРЖАВНЕ ЛИЦЕМІРСТВО ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Спокойно дивитися на всю оту катавасію, що відбувається останніми днями у нашому домі, вже немає сил. Закінчилась холодна зима, і світ знов заговорив про наш півострів, який надто вже хоче стати островом. Головне, що цієї проблемі, якої тепер так невміло намагаються позбутися, могло б і не виникнути взагалі. Бо хіба ж не Верховна Рада України благословила Крим в автономне плавання? Ось нещодавно пан Чорновіл з трибуни Верховної Ради заявив, що автономія в Криму була потрібна певним політичним силам.

Але ж я добре пам'ятаю, як під час президентської кампанії на запитання того ж Юрія Мешкова, чому особисто він, пан Чорновіл, голосував проти автономії, шановний наш демократ, виправдувався, що то не він, а мабуть, депутат Червоний. Він же, Вячеслав Максимович, голосував «за». Отже, виходить, що він — за федеральний устрій України?

Здається, що всім уже давно зрозуміло, що оте кримське бльозе «меншітності», скільки йому не догоджувати, навряд чи коли в майбутньому полюбить Україну. Навіть, якщо дати Криму мільярди карбованців. Само ж із відчуженості оголосити Севастополь російським.

На мій погляд, найголовнішим має бути закон, а держава мусить виступати гарантом його дотримання, чи то міліціонтом, чи то міліціонером, на якому ця держава і тримається, то якщо цього не робиться, то це означає, що владні структури не хочуть, щоб держава існувала в такій формі. Для того і випускають на волю злочинність, спекуляцію, дороченку. Воно й зрозуміло, бо хіба ж потрібна отим червононогим лицарям, тим вічно вчорашнім оновлена самостійна держава? Адже колонія «безрідних Іванів» вже нічого не вміє творити, вміє тільки керувати і руйнувати те, що створюють прості працелюбні люди, які живуть на українській багатостраждальній землі.

Чим повинні відповідати на це оті нечовинні громадяни, з кого брати приклад, якщо навіть посадові особи, які мусять стояти на захисті цієї держави, демонструють неповагу до неї, до символіки?

Так, наприклад, по вулицях нашого міста ще й досі бродять державні ладні в міліцейських формах Радянського Союзу, «серпасто-молотастим», з зіркою на кокарді. І хоча присягу приймали вони на вірність тому народові, що утвердив державні символи князя Володимиром, а душі служать там, в потопі у крові цієї народ в тридцять років. Приймали присягу, бо їсти ж хочеться. Але як оця міліція нас захищатиме, як боротиметься зі злочинністю?

А саме так, як і захищає, як і борється.

Всім відомо, що з наших новоявлених купців «козаків» в шкрятках та спортивних костюмах беруть данину від ста до п'ятсот тисяч карбованців за день. Знають про це всі, окрім тих, кому потрібно знати. І, мабуть, від цього невдячного наш знаменитий борець з бандітизмом здоров'яється з рекетирями за руку, називаючи одне одного по імені та по батькові. Отака й боротьба, отака й розбудова держави!

А ще кілька слів про те, що робиться на дорогах. Звичайно, якщо є нова держава Україна, то повинні в неї бути і міжнародно прийнятні номерні знаки. Та сталося так, що в лівому верхньому кутку такого знака міститься жовто-синій державний символ, а в Криму — одні «патріоти». І почали його здирати. Суттєво, що на відміну від пошарпаних «моксвичів», на шарпаних іномарках номери завжди «в порядку», тобто без державної символіки. А що міліція? Вона ж своєю, рідною, томою немовби і не бачить.

Всім відомо також, хіба лише за винятком владних структур, що знаменита «Русская», яка продається у «комаках» за помірну ціну, виготовляється на «захазі». Відомо і кримське цю злілля. То не вже ж кримські депутати на свої 3936 тисяч крб. (давн. «кримське знавство» за 23.03.95 р.) примушувалися до сім'ю говудати, і «Smifoflata томо побідне лїтї!» Не вірю, щоб «Русської» ніколи не пробували. То чому ж тоді і парламентарі, і наші надійні охоронці знову антеїлери?

А що наша слава армія? Може, там асе гаразд? Відразу після того, як стало обов'язком носіння форми з українською атрибутикою, у з'явилася армія червоні влітку дозволити офіцерам ходити без головних уборів. Де собі містом такій офіцер, та й несе кашкет у рукаві. А на чому — кашкет у рукаві. Та коли кашкет у рукаві, тризубець того й не помітно. Сором'язливі такі офіцери, це або раптом пліши, це або раптом патріотично налаштована бабуса, як не сказала, що він «бандерівець», бо насправді ж то ширший російчанин. Чи, може, скажете, такого не буває?

І ось це тому, що безсоромно обмануто нас наші можновладці. І доки вони матимуть таку можливість, буде в нас біда, і будемо ми шукати шматок хліба у цьому благодатному краю. Така моя думка.

В. СЕНКО.
м. Сімферополь.

Видається у Сімферополі

№ 14 (117) Субота, 8 квітня 1995 р.

Ціна 2000 крб.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про деякі питання взаємовідносин між центральними органами державної виконавчої влади і органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим

У зв'язку із скасуванням Верховною Радою України Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим та з метою забезпечення на час до прийняття її нової Конституції керування всіма сферами суспільного життя в Автономній Республіці Крим, а також враховуючи пропозицію Кабінету міністрів України і звернення голів місцевих і районних Рад Автономної Республіки Крим та їх виконавчих комітетів, керуючись пунктами 1, 4, 7 — 1 статті 114-5 Конституції України постановляю:

1. На період до введення в дію нової Конституції Автономної Республіки Крим: підпорядкувати діючий за станом на 17 березня 1995 року Уряд Автономної Республіки Крим, визнаний правомочним постановою Верховної Ради України від 17 березня 1995 року «Про порядок введення в дію Закону України «Про скасування Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим», безпосередньо Кабінету міністрів України; установити, що Прем'єр-міністр Уряду Автономної Республіки Крим призначається Президентом України за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Інші члени Уряду Автономної Республіки Крим призначаються Кабінетом міністрів за поданням Прем'єр-міністра Уряду Автономної Республіки Крим.

2. Установити, що з питань здійснення делегованих повноважень державної виконавчої влади відповідно до Указу Президента України від 6 серпня 1994 року № 430 «Про забезпечення керівництва структурами державної виконавчої влади на місцях: голови районних, районних у містах, міських, сільських, селищних Рад Автономної Республіки Крим та їх виконавчих комітетів підлягають та підконтрольні Уряду Автономної Республіки Крим, а через нього — Кабінету міністрів України та Президенту України.

3. Покласти на міністра Кабінету міністрів України Пустовойтенку Валерія Павловича обов'язки щодо координації вирішення соціально-економічних питань, пов'язаних з Автономною Республікою Крим.

4. Кабінету міністрів України забезпечити своєчасне і повне здійснення переданих указами і розпорядженнями Президента України, рішеннями Уряду України, спрямованих на стабілізацію соціально-економічного становища в Автономній Республіці Крим.

5. Міністерству України у справах преси та інформації, Державному комітету телебачення і радіомовлення України організувати всебічне і об'єктивне висвітлення в засобах масової інформації ситуації, що склалася в Автономній Республіці Крим, та роз'яснення заходів, які вживаються Верховною Радою України, Президентом України і Урядом України щодо вирішення всього комплексу проблем в Автономній Республіці Крим.

6. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України Л. КУЧАМ.

м. Київ, 31 березня 1995 року. № 278/95.

ЯК СІЛЬ В ОЦІ...

Щонайменше дивним здається збіг подій, про які розповідає далі.

Як відомо, 17 березня Верховна Рада України обговорювала стан політико-правової ситуації в Автономній Республіці Крим. Дружно зліквідовано інститут президентства в автономії (нагадаю: рейтинг Ю. Мешкова донедавна сягав той рівня аж двох відсотків опитаних). Скасовано її Конституцію в редакції від 6 травня 1992 року.

Того ж дня до Сімферополя прибула делегація консульського відділу Російської Федерації в Україні. Офіційна мета приїзду, на думку керівника відділу М. Глушкова, — роз'яснювальна робота з кримчанами, оформлення консульських документів і вирішення виключно консульських, а не політичних питань, як це і передбачено Віденською конвенцією про консульські зносини.

Того ж дня Держдума Росії переважною більшістю голосів підтримала пропозицію голови державного комітету в справах СНД і зв'язках зі співвітчизниками К. Затуліна сформувати парламентську комісію у справах Чорноморського флоту. До її складу увійшли представники комітетів Держдуми у справах СНД і з оборони і геополітики.

Дозволю собі зосередитися на деяких, гадаю, промовистих, штрихах документа, прийнятого напередодні згаданих подій комітетом Держдуми, очолюваним тим же К. Затуліном. Документ називається неадекватно — «Про Чорноморський флот і місто Севастополь». Відсилаю усіх бажаючих до позачергового першого засідання комісії у справах Чорноморського флоту. До її складу увійшли представники комітетів Держдуми у справах СНД і з оборони і геополітики.

Дозволю собі зосередитися на деяких, гадаю, промовистих, штрихах документа, прийнятого напередодні згаданих подій комітетом Держдуми, очолюваним тим же К. Затуліном. Документ називається неадекватно — «Про Чорноморський флот і місто Севастополь». Відсилаю усіх бажаючих до позачергового першого засідання комісії у справах Чорноморського флоту. До її складу увійшли представники комітетів Держдуми у справах СНД і з зв'язків зі співвітчизниками. У рішенні комітету Держду-

ми, наприклад, пропонується: «Державній делегації РФ на переговорах з Україною виходити з неможливості його (Чорноморського флоту — В. Б.) використання як єдиного оперативного-стратегічного об'єднання під подвійним командуванням Росії і України. В інтересах збереження єдиного Російського Чорноморського флоту підтримати умовний розподіл плавазасобів ЧФ між Росією і Україною у пропорціях, встановлених Мандарівським протоколом зустрічі Президентів Росії і України з наступним вираховуванням вартості української частини флоту з загальних сум державного боргу України Російській Федерації...»

У подальшій діяльності керуватися тим, що місто Севастополь в територіально-адміністративних межах міського округу станом на грудень 1991 року є головною базою Російського Чорноморського флоту.

Константина Затуліна, підпис якого стоїть під документом «Про Чорноморський флот і місто Севастополь», мені доводилось бачити і чути в Криму не раз. Тому хочу твердити, що, саме роздумуючи вигнище конфлікту навколо неіснуючої проблем статусу півострова і захисту тут «русскоязычного населення», не тутешній пан щодня буде свій імідж. Доказів цьому безліч, останній — перед читачами.

Мова не лише про Севастополь як головну базу російського ЧФ і його, Затуліна, незгод у зв'язку з цим на передачу України (за лютевого Київського декларації) таких берегових інфраструктур, як: от: бухт Козачої, Стрілецької, Карантинної і Балаклавської в самому Севастополі, а також військових об'єктів у Очаківі, Ізмаїлі, Феодосії та Керчі. Від

Володимир БОРИСЮК,
журналіст.

ВИРУЮТЬ ПРИСТРАСТІ... У КРИМСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Дві прес-конференції провів на минулому тижні Голова ВР Криму Сергій Цеков. Оду 31 березня, після повернення із засідання Кабінету міністрів України, другу, в неділю, 2 квітня, після оприлюднення Указу Президента України Леоніда Кучми про підпорядкування діючого на 17 березня уряду півострова КМ України. Спікер кримського парламенту звинуватив журналістів, що вони змальовують ситуацію на півострові як спокійну. На його думку, це начебто не так. Правда, нічим не зміг підтвердити свою версію. Бо справді, оті одні і ті ж двадцять-тридцять чоловік, котрі кожного дня збираються біля ВР Криму і виступають з антиукраїнськими гаслами, — хіба вони уособлюють позицію всіх кримчан?

Та Цеков мислить по-іншому. Будучи водночас головою Республіканської партії Криму — Партії «Республіканського руху Криму», котра, до речі, як і сама партія, розколотася на кілька гілок і врешті-решт майже перестала існувати, С. Цеков має намір надади відстоювати кримськоросійську ідею. Він звинуватив прем'єр-міністра уряду Автономної Республіки Крим Анатолія Франчука в тому, що він будучи «відіграв дуже серйозну роль в дебістабілізації обстановки у зв'язку з кризою в парламенті, яка інспірувалася деякими членами уряду». На першій прес-конференції Цеков з жалем зазначив, що оскільки міліція і Служба безпеки виведені з-під контролю ВР Криму, «парламент не має ніякого впливу на ситуацію». І тут загаломі слова, сказані нещодавно в саркастичному тоні на пленарному засіданні кримського парламенту одним депутатом: «Давайте оголошимо війну Україні, призначимо Мешкова головою виконавчого, а Крутого — міністром закордонних справ, і впереду».

Питався, для чого треба Цекову і ВР Криму безпосередньо керувати діями міліції і Служби безпеки? Можливо, спікер парламенту хотівся б, щоб і дислоковані на півострові війська України були підвітні йому? Як же далеко можна в такому разі зайти...

Не можу не згадати ще про одне. Тоді, 31 березня, по завершенні прес-конференції Цекова група депутатів ВР Криму вийшла до кабінету вице-прем'єра уряду Андрія Сенченка, який в той день прийняв рішення прийняти, в результаті секретарі було завдано легких тілесних пошкоджень. Керував цим «акцією» заступник Голови ВР Криму, вице-адмірал Олександр Фролов. Разом з ним були депутати В. Мордовіо, В. Заскока, О. Ловський, В. Жуков, Ю. Зірюнов, Ю. Разгонюк, С. Савченко і Б. Кизилев. Прибув і депутат Володимир Шевейко, який прагнув втихомирити своїх колег. А Сенченко у розмові з журналістами заявив, що це звичайні хуліганські вивихи з боку тих людей, які вважають себе народними обранцями. Фролов же сказав: «Та, що тут відбувається, спровоковане рішеннями з Києва, які створили умови для правової анархії». От тоби й на!

приватизації і нічого не зробить, аби вона (приватизація) проходила».

Були і диметральні протилежні думки. Депутат Ю. Зірюнов сказав, що Указ Президента України «Здійснення в Республіці Крим не що інше як державний переворот. Це по суті президентське правління в Криму».

Більшість голосів сесія прийняла постанову стосовно Указу Президента України від 31 березня. Вирішено запропонувати ВР України накласти мораторій на даний Указ, «як такий, що суперечить Конституції і законодавству України, а урядові автономії від прийняття ВР України рішення щодо Указу Л. Кучми створено виконувати конституційний закон Республіки Крим «Про уряд Криму». Що ж до місцевих Рад народних депутатів автономії, то їх кримський парламент зобов'язує «у своїй діяльності чітко керуватися Законами України «Про місцеві Ради народних депутатів, місцеве і регіональне самоуправління».

Власне, ці ж питання піднімаються і в зверненні ВР Криму до ВР України. У другому зверненні — До народу (У) Криму — робиться парадоксальний висновок: «Заради збереження при владі А. Франчука і А. Сенченка Президент України пішов на різке загострення громадсько-політичної ситуації в Криму, поставив під загрозу зриву підписання російсько-українського договору». ВР Криму обіцяє жителю півострова зробити все можливе для збереження законності і скасування неконституційних рішень Президента України.

За пропозицією С. Цекова сесія відправила у відставку з посади міністра сільського господарства і продовольства Криму Анатолія Дроботова. Спікер парламенту, повідомивши депутатів, що Дроботов залишається прем'єр-міністром уряду автономії, додав: «Я, як голова ВР Криму, надаю йому вилустку на період вирішення питання».

Як би там не було, а все більше кримчан, як стверджують спостерігачі, схильються до думки, що треба ліквідувати кримську автономію за так званим територіальним принципом і створити її, надавши корінному народові — кримським татарам — право на національне самовизначення. Г першим кроком до цього могло б бути визнання Україною Мєджелісу кримськотатарського народу.

Анатолій КОРСАКОВ.

ЗАЯВА

УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КРИМУ

Українські громадські організації Криму, об'єднані в «Союз незалежної України», підтримують рішення Верховної Ради, постанову Кабінету міністрів та Указ Президента України щодо поліпшення суспільно-політичної ситуації в Криму та повернення півострова в правове поле України.

Зазначені рішення є (хоч і запізно!) реакцією державних органів влади на правовий нігілізм та тривалі сепаратистські гріди кримських владних структур, їхнє намагання порушити територіальну цілісність України, розпалити національно ворожнечу в Криму, створити напруження в міждержавних стосунках України та Російської Федерації, посягти на довіру та розбрат між українськими і російськими народами.

Колішній президент Мешков та Верховна Рада автономії, які прийшли до влади на хвилі дешевого політикванства, популізму та брутального обману виборців, не зробили нічого як для розвитку економіки, так і для поліпшення життєвого рівня населення Криму.

Сьогодні в Криму маємо найвищий в Україні спад виробництва, найвищу ціну на всі промислові товари та продукти харчування, найнижчий рівень життя, крайню небезпечку криміногенну, санітарно-епідеміологічну та екологічну ситуації. В Криму не відбувається економічних реформ,

приватизація приватизація в інтересах широких верств населення, іде широкомасштабне розрадання і привласнення корумпованими та криміногенними кланами загальнонародної власності, спостерігається безпрецедентне зростання паразитичного бюрократичного апарату.

Останні рішення і звернення Верховної Ради та численні інтерв'ю голови Верховної Ради Криму Цекова переконливо засвідчують, що нинішній депутатський корпус і керівництво ВР автономії не здатні до конкретної конструктивної законодавчої роботи, є головним дестабілізуючим чинником соціально-політичної ситуації в Криму, тератором постійного напруження в суспільстві та винуватцем розвалу економіки.

Настав час покласти край хронічному сепаратизму, правовій сававі, постійним протистоянням та відвертоту антиукраїнському курсу кримських політиків. Вирішити більше чимське питання можна лише шляхом розпуску Верховної Ради автономії, введенням прямого президентського правління та ліквідацією штучного територіального утворення і повернення півострова в правове поле України.

Вскресьське товариство вчених, всекримське товариство «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, Спілка офіцерів України, товариство імені Олени Теліги.

НОВІ ІГРИ КРИМСЬКИХ ЛІДЕРІВ

Відомо, що більшу частину часу за рік перебування при владі в Криму блок «Росія» присвятив внясенню стосунків у власних лавах, тобто між тодішнім президентом автономії Ю. Мешковим і кримським парламентом. Нагадаю, що понад 60 депутатів Верховної Ради Криму з 98 були висуванцями «Росії», а Ю. Мешков очолював цей блок. Протиріччя, що виникли між законодавчою і виконавчою гілками влади в Криму майже відразу після парламентських виборів, згодом переросли у відверту ворожнечу між більшістю депутатів і президентом. Зрештою, у вересні минуло року Ю. Мешков здійснив невдалу спробу розпустити Верховну Раду і перебрати владу на півострові на себе. Реакцією місцевого парламенту на це стало позбавлення кримського президента всіх його владних повноважень. Повністю подолати цей конфлікт між двома гілками кримської влади так і не вдалось, хоча наприкінці лютого нинішнього року між Ю. Мешковим і керівниками ВР Криму намітилося певне зближення.

Тепер очевидно, що кримські лідери намагаються зграти на схожих проблемах українського керівництва. Голова ВР Криму С. Цеков в інтерв'ю агенції «Інтерфакс-Україна» 1 квітня заявив, що має намір звернутися по допомогу до ВР України.

«Яка повинна дати оцінку діям владі, котра є гарантом дотримання законодавства і Конституції України». Приводом до такої заяви спікера кримського парламенту стало підписання Президентом України Указу про підпорядкування безпосередньо Києву уряду автономії. Наступного дня С. Цеков заявив: «Я вважаю, що Верховна Рада України повинна накласти вето на президентський Указ і запропонувати інший варіант вирішення цієї проблеми...» І хоч він підкреслює, що не має намірів використовувати протиріччя між гілками центральної влади, в Криму не всі сприймають ці слова серйозно. Зокрема, керівник фракції Курульту Рефат Чубаров переконаний, що єдиний шанс у С. Цекова — це «спробувати зграти на протиріччя між президентом та лівим керівництвом Верховної Ради України і, побудувавши на цьому свою політику, апелювати до українського парламентаря».

Слід відзначити, що вперше проблеми у стосунках Президента Л. Куччини і керівників вшодого законодавчого органу України позначилися при спробах вирішити так зване кримське питання 24 березня, коли через обструкцію депутатів-комунастів ВР України не змогла сформулювати кримський закон «Про уряд Республіки Крим». На такій озвоноті подій в кримському парламенті, безумовно, вплинули інтереси і позиція підрозділу КПУ-Компартія Криму, яка веде свою гру, підсумком котрої мають стати перевибори кримського парламенту. То ж, об'єктивно, загострення ситуації в Криму до певної міри вигідне місцевим комунастам. Але настільки, наскільки це прищвидить розпуск ВР автономної республіки і проведення дострокових парламентських виборів. Очевидно, на підтримку лівого крила українського парламенту й розраховують керівники Верховної Ради Криму. Однак лівий наряд чл вадється заблокувати зазначений Указ Президента, а це головна ВР України, соціаліст О. Мороз 2 квітня заявив, що дії Президента єне суперечать рішенням українського парламенту, Конституції України». Проте, якщо на президентський Указ буде накладено вето, можливо, прогнозувати, що кримський сепаратизм отримає потужний імпульс до розвитку, причому, що важливо — з Києва. Це, звичайно, позначиться на політичній ситуації в Криму.

Володимир КОЗАКЕВИЧ,
Кримська філія УНЦПД.

XXX

4 квітня Верховна Рада України заслухала на своєму засіданні звіт Уряду і відправила його у відставку в повному складі.

ДО 50-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ

У БЛОКАДНОМУ ЛЕНІНГРАДІ

Над Ладогою займався світанок. Невеликий в южній теплоході, на борту якого розмістилися штаб маршового батальйону, першим розрізав своїм гострим носом тяжку ладозьку воду. Уже було видно оточений німецькими військами Ленінград, на допомогу якому й плів маршовий батальйон, сформований у Казані.

Тиша заспокоювала солдатів, і вони після безсонної ночі мовчки попихували самокрутками. Їх спокій раптово порушив нарастачий гук ворожих літаків. Вони відкрили вогонь по каравану наших суден. Баржі відповіли дружинним залпам. З берега караванові почали долати зенітні снаряди. Сутічка, яка раптово розпочалася, так несподівано закінчилася. Юнкер потягнув за собою довгий шлейф чорного диму, а караван втратив баржу з двома везомими солдатами, більшість з яких борсалися в холодних хвилях, хавалися за дерев'яні уламки і, знесилюючи, опускалися на дно озера.

Батальйон вступив у місто. З якимсь благоговінням і острахом зустрічали ленінградці біліцві. Вони відчували, що багато з них не повернуться до своїх домів, особливо ж, коли потраплять на найнебезпечнішу ділянку фронту — Невську Дубровку, де німецькі війська намагалися форсувати Неву і з'єднатися зі своїми союзниками, які міцніше затягнули блокаду кінець навесні Ленінграда. Випереджаючи ворога, війська Ленінградського фронту самі перейшли в наступ. Саме тому і прибув маршовий батальйон, який поповнив полк 115-ї стрілецької дивізії, котрою командував генерал-майор Конюков.

Морозний ранок 20 вересня 1941 року наповнився гуркотом гармат, завиванням мін, кулеметною стрілянницею. Батареї 313-го артилерійського полку, виходячи на прямих наводку, обробляли передній край ворожої оборони. Форсувавши на підручних засобах швидкості, стрілецькі роти в навальному бою оволоділи ворожими траншеями і під прикриттям цільного артилерійського вогню просувалися до села Арбузового. Свіжими підірваннями, знатним з інших ділянок фронту, ворогові вдалося зупинити наш наступ, який передбачалося взяття станції Мга.

Почалася виснажлива позиційна війна на так званому «Невському п'ятачкові». Майже щодня червоноармійці наступали, зазнаючи тяжких втрат. Ворог люто контратакував. Солдати за день доводилися разів п'ять-шість підніматися в атаку і відбивати по кількох ворожих контратаках. У деяких місцях траншеї противників розділяли 40—50 метрів. Становище наших дивізій ускладнювалося тим, що починався голод, від якого вже терпіли ленінградці. Це ворогові було відомо, він відверто ї їм цинічно ковбасою та шпансом заклинав здаватися й переходити до

нього. Чимало було таких, що вибрали зручний момент і перебігли до німців.

За чотири місяці залеглих червоноармійці втратили майже 250 тисяч лише вбитими. Це свідчило про не досить уміле планування радянськими генералами як наступальних, так і оборонних операцій. Зрівнявши задури гітлерівців, командування Червоної Армії припинило наступальні дії на «Невському п'ятачкові» і перейшло до оборони. Під новий 1942 рік полк 115-ї стрілецької дивізії залишили Невську Дубровку і Ленінград, вже оточені подвійним кільцем. Тепер дивізії мала завдати ворогові удар з тилу. Передбачалося несподівано тяжкий перехід льодовою дорогою завдовжки у 34 кілометр, прокладеною на Ладозькому озері. Замерзали білці, падали коні, провалювалися під під машини, гармати, але марш не припинявся. Особливо жваво рухували сильний зустрічний вітер та лютий мороз.

Біцями жаль було залишити Ленінград з його мужніми людьми, — як і на робочих місцях амірвали від голоду та холоду. Але воїни вірили в перемогу. І на Волховському фронті 115-а стрілецька дивізія виконала бойове завдання, спрямоване на деблокування міста. Саме в цих боях народилася популярна і сьогодні пісня, якою ушляховували тих, хто захищав Ленінград: «Вспомним ми те, хто командовав ротами, в мерзлях лежав бліндажах, хто в Ленінград пробрался богами, не отступал ни на шаг. І сьогодні, з наближенням дня завершення другої світової війни, народи України та інших незалежних держав готуються до вшанування воїнів, що віддали своє життя за волю і незалежність всіх народів світу.

Петро КИРИЧОК, ветеран війни, доктор філологічних наук, професор Сімферопольського держуніверситету.

м. Сімферополь.

На знімку: [Зліва направо] — захисники Ленінграда 1941 року, які жили або живуть у Криму: Горшков Микола Васильович — майор штабу 115-ї стрілецької дивізії; Ардашев Серафим Михайлович — майор 313-го артилерійського полку 115-ї стрілецької дивізії; Кошелев Іван Тадейович — полковник 638-го стрілецького полку 115-ї СД; Рабцев Анатолій Корнійович — майор 313-го артополку 115-ї СД; Васюк Олександр Якович — майор 30-го артополку 10-ї СД; Білецький Віктор Васильович — старший лейтенант 313-го артополку 115-ї СД; Киричок Петро Максимович — капітан 313-го артополку 115-ї СД.

П'ятдесят років тому, в такі ж весняні дні, закінчилися бої другої світової війни в Угорщині. У битвах за Дунай і Будапешт, під Балатоном і в Австрійських Альпах загинули тисячі солдатів — представників різних націй колишнього Радянського Союзу. Вони полягли, виконуючи ратний обов'язок, і не їхня вина, що країні, якій вони виволокли від коринчевої чуми, на багато десятиліть опинилися в ярмі комуністичних режимів.

Нагадування про радянську окупацію в Центральній Європі це й сьогодні деякого дратує. Але ж, попри все словесне екавілібристку про вічну дружбу, з того ніколи не робилося особливого секрету. Хіба не були маріонетками Кремля тодішні угорські правителі? Хіба не начебто відізна ознака окупації — присутність радянських військ на території Угорщини? До речі, було б дуже цікаво довідатися, скільки заглоб звели в цій країні це зовсім недавно відлучувалося під розшо-ванню по всіх містах і містечках радянським гарнізоном, аеродроми, танкові та артилерійські полігони. Заявляти, що при цьому угорці могли робити власний вибір як в міжнародній, так і в внутрішній політиці, — просто нечесно. Справжню волю цього народу виявило жовтневе повстання 1956 року. Московські ідеологи намагалися переконати світ, що радянська армія, що в бр-вуть, контрреволюційний заклад, але історія вже дала справедливе визначення тим подіям.

Хроніка пам'ятних для нації революційних днів сьогодні в Угорщині простежена якнайрештливше, поіменно названо практично всіх загиблих, на якому б вони не стояли бої (за офіційними даними, вбитих — 669, пропав безвісно — 51). А що знаємо про втрати жовтневого повстання 1956 року, Московські ідеологи намагалися переконати світ, що радянська армія, що в бр-вуть, контрреволюційний заклад, але історія вже дала справедливе визначення тим подіям.

Хроніка пам'ятних для нації революційних днів сьогодні в Угорщині простежена якнайрештливше, поіменно названо практично всіх загиблих, на якому б вони не стояли бої (за офіційними даними, вбитих — 669, пропав безвісно — 51). А що знаємо про втрати жовтневого повстання 1956 року, Московські ідеологи намагалися переконати світ, що радянська армія, що в бр-вуть, контрреволюційний заклад, але історія вже дала справедливе визначення тим подіям.

Наш 301-й окремий зенітно-артилерійський дивізіон дислокувався неподалік кордону з Австрією, в Папі. У старовинних літописних хроніках це місто гадують бути саксами, існування угорської держави. Коли воно було досить відомим торговим та ярмарковим осередком, славилось своїми фарбованими ремісничими майстернями. 1531 року в Папі засновано реформатський колегіум, де згодом навчалися класики угорської письменства Шандор Петері та Мор Йоїт. Тут же в палаці графа Естергазі працював над оперою «Віндзорські кумасі» німецький композитор Отто Ніколаї.

Після війни поза містом появився великий радянський аеродром з додатним йому для охорони зенітним підрозділом.

Шосейні розподільчі пункти формували з новобранців поповнення армійською так, що половину його контингенту становили призвані з Росії, а решту — з інших республік Союзу. Мабуть, те ж саме практикувалося і щодо всіх частин. Звичайно, в ті роки солдати не задумувалися глибоко над питанням, заради чого їм доводиться служити в чужій країні. Радянські війська стояли тоді в Румунії, Польщі, Чехословаччині, і це розумілося як виконання міжнародного обов'язку. І все-таки проміж себе

відкривати в Києві свої школи. Отже, військовий союз українців і татар задовольняв обидві сторони.

Однак справи військові не завжди збігалися зі справами політичними, особливо коли режисура останніх розроблялася далеко від України і Криму. Москва, Варшава та Стамбул мали своє бачення статусу України і Криму. Цьому баченню українсько-татарському союзі треба було протиставити діючу зовнішню політику. Спільну! Що ж зробили Хмельницький та Іслам-Гірей?

Розпустивши військо, Хмельницький заходив восени 1649 року скласти козацький реєстр на 140 тис. козаків за Зборівською угодою, запроваджував в Україні військовий та цивільний порядок автономного характеру. Варшава з гетьманською булавою віддала йому все Чигиринське староство. Тому маєток гетьмана Чигирин стає столицею України тих часів. Це був перший хиб гетьмана, який сперся не на Київ, а на власний хутір. Внаслідок того католицьке духовенство не допустило митрополита Київського Сильвестра Косова посісти місце в сенаті, польська шляхта поверталася на українські землі. Вона не хотіла прийняти війну, і польський сейм не затвердив Зборівської угоди, а в грудні 1650 року гетьману Хмельницькому вдалося відстояти свою угоду з козаками — то не козаки! В тому стані 19 червня 1651 року козаки зіткнулися з поляками під Берестечком. Польська армія мала 150 тисяч воїнів, з яких 20 тисяч становили німецькі найманці. Українці мобілізували 100 тис. військ, яке підтримували 50 тис. татарських кіннотників.

Українські дослідники закидають татарам, що вони у вирішальний момент «зрадили» Хмельницького. Але, перше, татари «втекли» 19 червня, на другий день січ, а вона тривала два тижні. По-друге, хан прибув під Берестечко не раз міркували на цю тему: мовляв, уже минуло десять років, як закінчилася війна, Угорщина тепер нам дружна країна, то чому потрібно тримати тут стільки нашої війська, яке до того ж не задовольняє умови? І справді, всі офіцери дивізіону наймало житло в угорських родин, а солдати тулилися у тисних дерев'яних бараках. Поряд з цими бараками за колючим дотом працювали в язи, спілкуватися з ними суворо заборонялося. «Куди ми потрапили, — в горемий табір!» будинки штабного призначення, трих казарм та харчоблоку, і їх перевели в історичні будинки в центрі міста. Напруження в країні почало наростати влітку, і загальне незадоволення проявлялося чимраз виразніше. В той час навколо аеродрому вночі виставля-

лися дозори, а вдень на селі й хуторах виваждалися озброєними підрозділами патрулі, до яких населення ставилося з неприхованим недовіром.

...Теплого надвечір'я 23 жовтня батареї двинулися на спортивний майданчик. Вже кілька разів механік поминав стрічку, коли знаєчка заявила сирена. Всі здивовано переглянулися, бо про будівлю задумано начальством навчальну тривогу в казармах дізнавалися завчасно від штабних писарів, а бувало, що й від самих офіцерів. Тому, вирішили, що оповіщення стосується тільки авіацій, і крутили фільм далі, доки не прибіг посилий загін зв'язного по повстанню в Будапешт.

Наступного дня до командира авіаційної полковника Денисова прибула міська депутата з вимогою вивести радянські частини з Папі. Як переказували офіцери, полковник відповів без особливих церемоній: «Якщо в місті виникнуть беспорядки і погіршеть ситуація, я вийду з містом, а ви залишитесь тут». Денисов хотів бути одним совєтським солдатом, а підняти в воздух засади, і в потемній Папі не знаєт нікакого «мама!»

А батареї тим часом розставляли по нових точках гармати, підвозили боезапас, допомагали в спільній евакуації офіцерських родин, яким дозволялося взяти в дорогу тільки найнеобхідніше.

За язок з Будапештом майже перервався, і замполіт дивізіону майор Рейман, щодень обходячи позиції, здебільшого переказував тільки поучте з московських радіопередач. Артилеристи його поважали. За фронтовою звичиною він називав батареї біцями, завжди мав наготові дотелі слівця, причому справді-таки соловинте, на відміну від командира дивізіону, який не міг кроку ступити без матючка. У частині майор виявився за рік перед цим. Тоді полетіло в посід все дивізіонне начальство, бо два солдати (один з них назустріч мав де мобілізуватися), подались п'янички на хутір Такачі, маю не винити там паскудства, якби не підоспіли з поля господарі. Тому справа набрала розголю, і трибунал у присутності угорських юристів дав винимку по чотири роки Воротки.

Новий замполіт, першого ж вчора зібравши у клубі

солдатів, відрекомендувався досить оригінально: «Звуть мене Олександром Рейманом. Як бачите, прізвище це то німецьке, чи то єврейське, чи то прибалтійське. Тому мою національну приналежність визначити, як кому завгодно, багато тогочасних документів (наприклад, про культ особи, зміщення з поста міністра збройних сил маршала Жукова та ін.), які оголошували тільки в партійних організаціях, майор Рейман зачитував усюмою особовою складку частин, докладно роз'яснюючи найважливіші місця.

Ночами в Папі час од часу лунали постріли, але жертв, на щастя, з обох сторін не було. В кінці жовтня, через тиждень після початку повстання, до гарнізону надійшла шифровка про роззброєння угорської підрозділу в місті. З вільного боку операції пройшла чітко: глибоко і зовсім безшумно знято варту, і заскочено угорським солдатам оголошили про розпуск їхньої частини. Всю бойову техніку, переважно нашу ж таки, що використовувалася під час війни, звели в ардизіоні, де вона пізніше іржавіла просто наба.

На відміну від мобілісованої в Будапешті майже три тижні томилася заплелі бої. В мене зберіся лист москвича Анатолія Борисова, датований 15 листопада 1956 р. Його рядки й досі викликають роздуми, але, як то мовиться, з пісні слова не викинеш. Все ж таки це свідчення очевидця: «Находився в центрі столиці. Стрельба ще не прекратилась. Бють, подлюки, поодинокі, но их сейчас поменьше стали вливать». Робочі працюють мало. Город разрушен сильнее, чем в войну. Ну, правда, им здесь дали прикурить правильно, в особенности в первые дни и на 6—7 число».

Після придушення повстання життя в країні незначе завергло. Найсутужніше було в містах: будинки не обігрівалися, дорожня на продукту була неймовірна, поїзди не ходили. На ближніх хуторах ночами моторошно і вночі перегулювали сичи... Папі загальом обійшлося спокійно. 301-му зенітному дивізіону за рознарядкою (I) його було «віділено» одну медаль для рядового чи сержанта. Начальство над тим довго не мудувало. Оглянувши позиції, воно вирішило, що найліпше вогневу точку обладнав сержант Дем'яненко.

А от орден Червоної Зірки несподівано навіть для командування дивізіоном одержав найстаріший у частині підполковник Халімович, котрий завдавав прованської службою. Історія з тією нагородою трохі скіндилася на анекдот. Взагалі-то за рвучку урівноваженні флегматичний інтендант якийсь провчя своєму жінку кулаками. Та нажалілася комдивові, і Халімовича відправили в Будапешт — на гауптвахту для вищого офіцарства. Там і застали його жовтневі події. Старому фронтовикові дали підрозділ із сорока солдатів, теж випущених з гауптвахти, і жоден з них не загинув у вуличних боях.

УГОРЩИНА. РІК 1956-й

лися дозори, а вдень на селі й хуторах виваждалися озброєними підрозділами патрулі, до яких населення ставилося з неприхованим недовіром.

...Теплого надвечір'я 23 жовтня батареї двинулися на спортивний майданчик. Вже кілька разів механік поминав стрічку, коли знаєчка заявила сирена. Всі здивовано переглянулися, бо про будівлю задумано начальством навчальну тривогу в казармах дізнавалися завчасно від штабних писарів, а бувало, що й від самих офіцерів. Тому, вирішили, що оповіщення стосується тільки авіацій, і крутили фільм далі, доки не прибіг посилий загін зв'язного по повстанню в Будапешт.

Наступного дня до командира авіаційної полковника Денисова прибула міська депутата з вимогою вивести радянські частини з Папі. Як переказували офіцери, полковник відповів без особливих церемоній: «Якщо в місті виникнуть беспорядки і погіршеть ситуація, я вийду з містом, а ви залишитесь тут». Денисов хотів бути одним совєтським солдатом, а підняти в воздух засади, і в потемній Папі не знаєт нікакого «мама!»

А батареї тим часом розставляли по нових точках гармати, підвозили боезапас, допомагали в спільній евакуації офіцерських родин, яким дозволялося взяти в дорогу тільки найнеобхідніше.

За язок з Будапештом майже перервався, і замполіт дивізіону майор Рейман, щодень обходячи позиції, здебільшого переказував тільки поучте з московських радіопередач. Артилеристи його поважали. За фронтовою звичиною він називав батареї біцями, завжди мав наготові дотелі слівця, причому справді-таки соловинте, на відміну від командира дивізіону, який не міг кроку ступити без матючка. У частині майор виявився за рік перед цим. Тоді полетіло в посід все дивізіонне начальство, бо два солдати (один з них назустріч мав де мобілізуватися), подались п'янички на хутір Такачі, маю не винити там паскудства, якби не підоспіли з поля господарі. Тому справа набрала розголю, і трибунал у присутності угорських юристів дав винимку по чотири роки Воротки.

Новий замполіт, першого ж вчора зібравши у клубі

1956-го був Будапешт, потім — Прага, за нею — Кабул, а сьогодні — Грозний. І скрізь підсумок один: руйні, тисячі смертей, каліцтво душ нових і нових поколінь. Злочини імперії, що розпросторилася було до однієї шостої планети, перед людством тривають. Як однієї шостої планети, але і найкращі країни Заходу, і Організація Об'єднаних Націй в такій випадку саоспоглядальністю лише підшоковують агресора на нові авантюри.

Григорій РУДИЦЬКИЙ.

ФРОНТОВИМИ ДОРОГАМИ

— Всі наші ветерани воювали на совість і тут важко когось виділити окремо, — каже голова ради ветеранів війни № 13 при ЖЕКУ № 5 Сімферополя Юлій Якович Негрибовський. — І подружжя Георгій Омельянович та Параска Семеновна Кожевнік, і Микола Іванович Левикін, і Михайло Григорович Тараскін.

Сам Юлій Якович воював у партизанському загоні «Месник» в лісах Білорусії, потім політруком-розвідником в шостому загоні 2-ї Білоруської бригади імені Пономаренка. В нього й досі зберглося посвідчення про ті ратні дні 1942—1944 рр., видане улане Білоруською і російською мовами.

І ось ми в скромній квартирі М. С. Раскіна, якому вже за вісімдесят. Родом він з Кременчука, але знайку живе в Сімферополі. Після закінчення тут шести класів два роки навчався у Ростовському вузтотому технікумі. Потім — Сімферопольський комуністичний шкільний комбінат, де працював майстром дільниці.

Строкову службу проходив на флоті. А в перший день війни потрапив на формування військових частин. Призвали з Центрального райвійськомату Сімферополя в 155-й гарматно-артилерійський полк (бригада), що формувалася як при-

дує ветеран, у Білоруську. — Я потрапив у відділення розвідки, де, крім командира, були радист, телефоніст, топограф і три розвідники. Нашим завданням було — робити засічки вогневих точок ворога, передавати польовим телефоном у штаб розвіддані, в тому числі — й про бойову техніку ворога, — розповідає Михайло Григорович.

— Через півтора місяця ми вже вели бої на Перекопі. Ворог не тільки значно переважав чисельно, а й мав могутню техніку. Через Сімферополь відійшли у Феодосію, а знову на периферіювання. Штаб нашого артополку перебував там на Лисій горі. Потім відійшли на Севастополь. Пізніше наша 155-а бригада одержала наймення Новоросійська, а у вересні — листопаді 1943 р. вона вивозила Анапу, Таманський півострів, форсувала Керченську протоку. 12 квітня 1944 р. разом з іншими військовими частинами ми вивозили Керч, а через день — були у Сімферополі. Ми дотримали свого слова, повернувшись у Севастополь. Ворог оборонявся осякженіло, але був витиснутий з міста. Німці в паніці намагалися втекти морем. У Севастополі ми підбили кілька їхніх кораблів.

Михайло Григоровичу особливо дорожає медаль «За виз-

волення Севастополя». Його артопек значиться на діорамі визволення Севастополя, і там же стоїть його 152-міліметрове гармата-гаубиця.

Потім знову через Перекоп, територію України — важкий авіаційний шлях у країни Східної Європи. Ветеран пригадає нелегкі бої на Сандомирському плацдармі, а Сілезії, за Дрезден та вихід на Ельбу.

Закінчив війну старший сержант М. Г. Раскін 9 травня 1945 року в Празі, де його контузлю і втретє поранило. Народжений медалью «За бойові заслуги», орденом Червоної Зірки і Вітчизняної війни другого ступеня. До жовтня 1945 р. Михайло Григорович перебував у Чехословаччині.

Ніють ветеранів старі рани. Кількараз, у тім числі і торік, лежав у Сімферопольському госпіталі інвалідів війни. Минулого ж року не стало дружини. Та найбільше болить йому: чому після кровопролитної війни маємо сьогодні одне лише жовтіння, чвари і навіть вистава?

Це запитання стосується кожного з нас. Адже фронтовики заслуговують нашої уваги і вдячності.

Федір СТЕПАНОВ.

АВТОГРАФ

Буває так: працюєш поруч з ветераном і не знаєш про його долю. Не люблять згадувати солдати війни про ті роки. Але допоміг випадок.

Якось на День Перемоги поїхали ми на Перекопський вал, де кожного року святкується ця подія. Лунала музика, виступали колективи художньої самодіяльності...

— Ви сержант Віситин? А ми вас вже другий рік розшукуємо, — вваля в коло ветерана Микола Тимофійовича Віситина дітлахи з Херсонщини.

З'ясувалося, що вони листяться із співвітчизниками Лейпцига, котрі доручили їм знайти чоловіка, який написав на стіні рейкстагу: «Крим, Сержант Віситин».

— Як же це все було! — тепер вже поцікавився я.

Микола Тимофійович перебирає в пам'яті минуле. І ось переді мною вже не ветеран війни і праці, а той молодий, симпатичний сержант Віситин, котрому сам чорт не брат.

Його дорога до Берліна пройшла через по-

всталу Варшаву, форсування Одеру, кровопролитні бої, поранення, шпиталь і знову рідний 1135-й стрілецький полк 21-ї дивізії 8-ї гвардійської армії Білоруського фронту, який наближався до фашистського лігва. Багато солдатів полягло у запеклих вуличних боях. Та ось стрілянина почала стихати. З віком будинків вже зависли білі прапори. Берлін капітулював.

— Останній будинок, який довелося брати, був готель, — розповідає Микола Тимофійович, — це двісті метрів від рейкстагу.

Вранці другого травня біцями закортіло подивитися на нього. Поруч з ними були Віситин.

Завали, завали... Трицять біте скло під обстрілом... Ось і рейкстаг. Віситин знайшов вільне місце, бо стіни списані удвоєм та вперек, і також вивів своє прізвище. Солдати залишили свої автографи, ставили останню крапку у літописі війни.

Тільки після цього я звернув увагу на бойові нагороди ветерана — «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна»...

Микола СИДОРЕНКО.

м. Красноперкопск.

ТОЧКА ЗОРУ

ЧИ СПРАВДІ НАЦІОНАЛІЗМ — ЄРЕСЬ?

«Кримська правда» не раз виступала з публікаціями проти націоналізму. 14 березня, не поспішивши місцем, вона надрукувала статтю «Єресь націоналізму». А. Іванова з сел. Приморського. Можливо, газеті привабив науковий подібний стиль автора. Але при уважному читанні статті бачиш, що в ній все поставлено з ніг на голову.

«Казався бы, — пише А. Іванов, — о национализме сказано все. Общезвестно, например, что национализм в политике — это война, национализм в экономике — это плановое и массовое обнищание».

Заглянемо до «Советского энциклопедического словаря» (1982), де написано: «**Национализм**, бурж. и мелкобурж. идеология и политика, а также психология в национально-императорском вопросе». Ні про війну, ні про те, що націоналізм обов'язково веде до зубожіння, у словнику не мовиться.

Усі історичні події свідчать, що до воєн приводило не підвищення національної самосвідомості людей в якійсь країні, не прихильність до національних звичаїв і культурних традицій, а переважно економічне, фінансове та промислове капіталу, прагнення мати де-

шеву сировину та найкращі продукти. Хіба, наприклад, Норвегія, де національна самосвідомість дуже висока, коли-небудь на кого-небудь нападла? Хіба норвежці так вже бідно живуть?

Згадайте вище твердження А. Іванова було потрібне для того, аби довести, що націоналізм — щось дуже страшне.

Але автор пише, що націоналізм культури у чистому вигляді існують, але лише «в условиях глубокой географической, исторической и информационной изоляции». І наслідком цього є племенна культура, що живуть у селіях різні Амзоні й ці перебувають у камені йову.

Це зовсім непереконливий аргумент, як і посилення на те, що мовляв, британці в Америці створили зовсім нову культуру. (Більше того — ми неімаємо де самостійно і повноцінне культури, сонні пролетарські й інші «здания единого народа»).

Хіба французька, італійська, іспанська чи єгипетська культури не національні? Наваки, завдяки тому, що ці народи бережуть свої національні звичаї, національні духовні скарби, вони й залишаються французами, італійцями, іспанцями, єгиптянами. Щодо

СЛУЖИТЬ РІДНІЙ ВІТЧИЗНІ

Шановна редакція «Кримської світлиці»!

Нещодавно довелося мені побувати в Севастополі. І трапилася нагода їхати поруч із трьома військовими строковими служби, які розмовляли гарячо українською мовою. Одначе на руках їхніх бушлатів був надпис — «Россия».

Я здивовано спитав, як же це сталося, що українці проходять службу не в своїй рідній армії! На що мені одні з військових відповіли, що в російській армії трохі більша платія.

Мені аж серце защемило від такої відповіді. Як же воно так виходить, що ми за гроші ладні служити тим, хто викамі!

Мову нашу, гідність нашу Ницями, топтали. Молодь нашу і надію в війську зобрабили.

Дітей наших — нашу вітху, Навчили стріляти. Послали в чужі землі Людей убивати.

Та не тільки в чужих землях — й своїм не щадим. Недарма ж по всій країні Ряснітья моглили.

Українці, пробудіться, Годі спочивати, Та будуйте Україну — Своєю рідну матір!

Щоб Шевченку науку Ви не забули, І про те, як козацькими Волю здобували.

Отож, я й заклинаю нашу молодь, своїх співвітчизників, аби вони розбудували свою державу в Україні, віддалили її своїм сльозам, сплели її вміцніли, захищати її від зазіхань недругів, не продавали свою совість за рублі.

Микола ХАРКІВ. Віталій МОРОЗ. м. Київ.

турні надбання інших народів, що було і в Росії.

Закінчує свою статтю А. Іванов цитатою з німецького філософа Карла Ясперса: «**Национализм** — это религия старая, и для нас религия национальная идея бесплодна, убоя, наконец, просто опасна, тогда ради чего была разрушена наша страна?»

Відповідаю на це запитання цитатою з російського філософа: «Советское государство... есть единственное в мире последовательное, до конца доведенное тоталитарное государство» (Н. Бердяев. «История мысли русского коммунизма»). І ще одна цитата: «В коммунистах есть страшное посягательство на свободу».

Оце за такою державою якальце А. Іванов ось той невіддільний «націоналізм». Бо націоналізм — це патріотизм. І чим більше буде патріотизм своєї землі, своєї держави, які знають її історію, культуру, побут, які знають своє коріння, коріння своєї держави, тим міцніше буде та земля, та держава, тим надійніше збережеться її народ.

Григорій КОТНИЦЬКИЙ. м. Сімферополь.

ПРОГРАММА ТЕЛЕВИДЕННЯ

НАВРЕЗ ЗІБРАВ ДРУЗІВ

Недавно створена жіноча рада Роздольненського медієпису вперше провела святкування мусульманського свята Наврезу в літературно-музичній світлиці районної бібліотеки.

Зап прикрашали предмети національного побуту. На почесному місці лежала Велика Книга — Коран. А столи для гостей були заставлені сніданком солодощами, що їх готували майже у кожній кримськотатарській родині селенця.

(до речі, єдиного закладу в Роздольному, внаслідок зброєного трьомо державними мовами Криму). Старанно виконували дітлахам, адягнені в національні костюми, вірші, пісні й танці, присвячені Наврезу. Тихий виступ неодноразово переривався оплесками. Показали свою художню самодіяльність і учні обох роздольненських шкіл.

Діти настільки захопили дорослих своїм веселим настроєм, що танцювати хайтарму пішли навіть шахові старійшини. І з таким же настроєм усі підпеували українській «Черешніні», яку виконала експромтом директор бібліотеки Лідія Стависька.

Слід зауважити, що кримські татари не лише зберігають свої звичаї та рідну мову, а й добре розуміють українську. А перша ластівка спільного святкування мусульманського свята, будемо сподіватися, вже започаткувала таку необхідну всім кримчанам злагоду.

Т. КІНДРАТЕНКО. На світлиці Юрія Решетникова виваженці дитячого садка «Каказ».

ЛІТЕРАТУРНЕ СВЯТО

У профтехучилниці № 19 міста Євпаторії стали традиційними щорічні декади, присвячені життю і творчості Лесі Українки і Тараса Шевченка.

«Літературне свято-95» тривало майже цілий місяць. Почалося воно в нічці лютого з бесід у навчальних групах про перебування Лесі Українки у нашому місті. Тут вона лікувалась, відпочивала, писала: «Цілу ніч до зорі я не спала, прислухався, як море шуміло, як теснина хвиля зітхала і як серце моє стукотіло».

На початку березня учні знайомилися з книгою «Спогади про Тараса Шевченка», з якої найбільше їм запам'яталися історія сватання та останній день життя Григорівна. На перервах звучали грамзаписи творів поетеси, пісні та романи на слова Шевченка. Потім були виставки творів та ілюстрацій до них, різноманітних колекцій листівок українського весільного вбрання, народних музичних інструментів.

А скільки насолоди дістали учні від вивчення червоними та чорними нитками рунічки, від сувенірів з дерева, виготовлених умільцями з Карпат!

Не обійшлося і без конкурсу. Кращими ілюстраціями до поезій двох українських геніїв виявилися роботи Олі Артох та Юлі Лічківської. Змагання на виразне читання віршів оцінювали самі учні. Вони ж визначили переможців Наталію Утукіну та Юлію Карпець за краще виконання вірша Шевченка, в Наталю Стенько, Людмилу Томчук та Наталю Бурлаченко — за читання поезій Лесі Українки. Було проведено й відкритий урок на тему «Леса Українка і Євпаторія».

Василь ТОМЧУК, старший викладач української мови і літератури ПТУ-19 м. Євпаторії, відмінник народної освіти України.

«ЧУЄШ, БРАТЕ МІЙ...»

Нещодавно Красноперекоськське вшановував пам'ять свого талановитого земляка Євгена Сергійовича Мазура. У міському Будинку культури зібралось чимало людей: і ті, хто пліч-о-пліч працював з ним, і ті, хто навчався у нього вокально-хорового сліву. А вже завдяки Євгену Мазуру тут 1980 року було створено український хор, якому згодом було присвоєно звання народного.

Торік тієї ж хвороба обривала життя цього чудового людини. Саме тоді у багатьох повставало сумніве: а чи не ховаємо разом з Мазуром і його хор? Бо Євген Сергійович був найкращим хормейстером міста. Та хорівники вирішили твердо: хор бути, бо то світлих пам'ять про Мазура, частка його серця, його любові до людей, до пісні, до мистецтва...

Концерт, присвячений пам'яті Є. Мазура, розпочався пісню «Чуєш, брате мій». Сліву народний український хор. Його хор і він, здавалось, чув. Бо також, як і за життя, дивився у зал зі сцени, цього разу — з портрета. А поруч горіла помпальна свічка...

Так вже склалося, що не всі 19 років мешканця у Красноперекоську Мазур працював у міському Будинку культури. Відлучався і... знову повертався. Останнього разу — з Палацу культури радгоспу «П'ятиозерний». І що характерно — на репетицію до сільського хору приїхали й ті жодні годівни, чоловік з 20. А потім всі разом повернулися «домом». Отож куди Мазур, туди і його «команда», завзята шанувальники української пісні Валентина Лушал, Лідія Ніщенко, Тамара Коваленко, Таїсія Власенко, Валентина Плевис, Анатолій Бондаренко, Сергій Лавріюк, Григорій Загородній, Людмила та Олександр Магазейчикова. Досі сліву з їх і вдова Любов Андріївна Мазур. А їхній син Андрій навчається у Київському педагогічному університеті імені Драгоманова на музично-педагогічному факультеті.

Заручила Євгена Сергійовича з Любов'ю Андріївною також пісня. Позайомилися у Северодонецьку, куди приїхав після закінчення Калінінградського музичного училища (я до того 14 років вчився у ансамблі пісні і танцю Бальтійського флоту). Починав художнім керівником Палацу культури хміків, в згодом там же хормейстером, самодіяльного народного ансамблю пісні і танцю. У 1975 році Мазур переїхав до Красноперекоська. Саме з того часу місто

Людмила ЛЕВИХ, м. Красноперекоськ.

ВИПУСК 103-й

Є в тернопільському краю селіце Вишнівець. Колись воно мало статус містечка. Восени 1846 року в ньому побував Тарас Шевченко. Пізніше дослідники життя поета записали кілька перекладів містечкового жителя Федора Кружники, який замолоду був служником власниці вишнівецького замку.

«Особливо схвилювала поета, за словами Кружники, його розповідь про жорстоку вигадку власника замку — егру в шахи». Ролі фігур виконували у щій грі кропаки. Пан звелів викласти кам'яну шахівницю, а біля неї зробити наспл, на якому збудували альтанку: звідси панам зручно було пересувати «фігури». Після таких партій не одна мати, не один батько, сестра, наречена оплакували програму «фігуру»: той, хто виграв, збивав її як свою власність» (Петро Жур. «Дума про вогонь. З хроніки життя і творчості Тараса Шевченка»).

Пропонуємо і добірку стилізованих композицій, надісланих для нашого часопису. Станіслав УСТЬЯНОВ (Харків). Білі: прости 6, 12, 13, 16, 17, 19, 49; чорні: прости 1, 10, 29, 31, 34, 39, 41, Вігрш. 44, 14, 3, 7, 46, (39), 23, 1. Білі: прости 8, 11, 13, 17, 18, 23, 30; чорні: прости 2, 4, 25, 27, 33, 39. Вігрш. 7, 2, 9 (4+13), 16, 11 (43), 18.

Анатолій УВАРОВ (Севастополь). Білі: прости 6, 16, 17, 22, 39, 40, 42, 43; чорні: прости 1, 8, 14, 25, 30, 31, 37. Вігрш. 18, 39—34, 7, 1, 20, 34.

Несприятливі дні і години квітня 3, понеділок (12.00—13.00) 10, понеділок (19.00—20.00) 13, четвер (16.00—17.00) 15, субота (18.00—19.00) 17, понеділок (12.00—14.00) 20, четвер (15.00—16.00) 29, субота (10.00—11.00)

Євпаторійське міське товариство «Прогіт» імені Тараса Григорівна Шевченка ШУКАЄ спонсорів для організації хору української народної пісні, а також ЗАПРОШУЄ всіх банюючих на засідання товариства «Прогіт» і заняття клубу української пісні, які проводяться в клубі офіцерів о 17 годів.

Правила «Прогіт».

Фирма «Промонтаж» ліквідується. Претензії приймаються в теченні місяця.

Table with TV program listings for Monday, April 10. Columns include time slots (e.g., 15.40, 17.00) and program titles (e.g., 'Все - всем', 'Тема', 'Спокойной ночи, малыши').

Table with TV program listings for Tuesday, April 11. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Вести', 'Ритмика', 'Звезды говорят').

Table with TV program listings for Wednesday, April 12. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Thursday, April 13. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Friday, April 14. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Saturday, April 15. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Sunday, April 16. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Monday, April 17. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Table with TV program listings for Tuesday, April 18. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Телеутро', 'Новости', 'Мультифильм').

Засновники: Всеукраїнське товариство «Прогіт» імені Тараса Шевченка, Кривська організація Східної писемщини України, трудовий колектив редакції. В. о. головного редактора Григорій РУДИЦЬКИЙ. Редакційна колегія: Василь БОГУЦЬКИЙ (відповідальний секретар), редактори відділів — Данило КОНОНЕНКО, Тамара СОЛОВЕЙ.